Lieta Nr.A420493011
A04930-11/34

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Jelgavā, 2011.gada 24.oktobrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L.Apšeniece,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu *I.S.*, personas kods */personas kods/*, pieteikumā par Dobeles novada administratīvās komisijas 2011.gada 23.marta lēmuma Nr.D4153 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2011.gada 7.martā Dobeles novada pašvaldības policijas vecākā inspektore sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.CU304100 (turpmāk – protokols), kurā konstatēja, ka 2011.gada 1.martā plkst.10.10 */vidusskola/* sociālo zinību stundā *I.S.* (turpmāk – pieteicēja) nepilngadīgais dēls *A.S.*, personas kods */personas kods/*, huligānisku motīvu vadīts, lamājās uz skolotāju *E.L.* ar necenzētiem vārdiem, tādējādi ar savu rīcību traucējot sabiedrisko mieru un kārtību. Līdz ar to pieteicēja nav pildījusi bērna aprūpes pienākumus.

Ar Dobeles novada administratīvās komisijas (turpmāk – komisija vai atbildētājs) 2011.gada 23.marta lēmumu Nr.D4153 (turpmāk – Lēmums) pieteicēja atzīta par vainīgu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 173.panta trešās daļas pārkāpumā un viņai uzlikts naudas sods Ls 150 apmērā. Lēmumā norādīts, ka pieteicēja savu vainu atzīst.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, 2011.gada 11.aprīlī pieteicēja vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[2.1] Lēmumā nav norādīta tā izdevēja adrese, komisijas sastāvs.

Nenorādot pieteicējas viedokli un argumentus, Lēmumā nav iekļauts pamatojums, samērīguma un lietderības apsvērumi. Lēmumā trūkst piemēroto un pārkāpto tiesību normu uzskaitījuma, nav norādīti pierādījumi, uz kuriem pamatoti secinājumi.

Pieteicēja netika pienācīgi uzklausīta, komisijas sēdē neļaujot sniegt paskaidrojumus un nepārtraukti pārtraucot.

Savu vainu komisijas sēdē pieteicēja neatzina.

[2.2] Lietā nav pierādīts, ka pieteicēja nebūtu pildījusi bērna aprūpes pienākumus. Pie administratīvās atbildības pieteicēju varētu saukt tikai gadījumā, ja konstatētu, ka viņa nav veikusi normatīvajos aktos noteiktos bērnu aprūpes pienākumus.

Bērna audzināšana ir ilgstošs process, tādēļ bija jāņem vērā un jāizvērtē visi faktori – skolas apmeklējums, sekmes, uzvedība ikdienā, klases biedru un klases audzinātāja atsauksmes un raksturojums. Ja arī pieteicējas dēls izdarīja pārkāpumu, pēc tā nevar viennozīmīgi secināt, ka pieteicēja nepildīja savus pienākumus un nerūpējās par dēlu.

Nav konstatējama cēloņsakarība starp dēla rīcību un pieteicējai tiesību normās noteikto pienākumu attiecībā uz dēla audzināšanu nepildīšanu. Secinājumu, ka pieteicēja nav pildījusi bērna aprūpes pienākumus, nevar balstīt tikai uz seku konstatēšanu. Ir jākonstatē konkrētas pieteicējas pieļautās vecāku pienākumu nepildīšanas izpausmes, kuras var saistīt ar negatīvajām sekām – pieteicējas bērna rīcību.

[2.3] Ar abiem dēliem pieteicēja saprotas labi un daudz laika pavada kopā: apmeklē pasākumus, skatās filmas, vēlāk pārrunā redzēto un dzirdēto, kā arī analizē, kas bija labi un

nebija pareizi darīts, kā būtu pareizi darīt. Kopīgi analīzē dienā piedzīvoto. Ar dēlu audzināšanu pieteicēja nodarbojas regulāri.

Bērnu lamāšanās necenzētiem vārdiem ir ne vien ģimenes, bet visas sabiedrības, tajā skaitā, skolas problēma. Pieteicējas ģimenē neviens nelamājas un necenzētus vārdus nelieto. Par uzvedības normām sabiedrībā un par cieņu pret vecākiem cilvēkiem, tajā skaitā arī pret pedagogiem, pieteicēja vairāk kārt ir runājusi ar dēliem.

[2.4] Pieteicēja dēlus audzina viena, no citiem materiālu palīdzību nesaņem. Ģimenes materiālais stāvoklis komisiju neinteresēja.

[3] 2011.gada 21.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts atbildētāja paskaidrojums, kurā atbildētājs pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz turpmāk minēto.

[3.1] Komisijas sēdes gaita tika fiksēta protokolā, un Lēmums noformēts atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[3.2] Pieteicējas dēls *A.S.*, būdams 15 gadus vecs, skolā traucēja mācību stundu un apsaukāja skolotāju necenzētiem vārdiem, tādējādi izdarot sīko huligānismu. Līdz ar to pieteicēja nav pildījusi bērna aprūpes pienākumu bērna audzināšanā, izglītošanā, sagatavošanā patstāvīgai dzīvei sabiedrībā.

2010.gada 16.jūnijā pieteicēja tika saukta pie administratīvās atbildības par LAPK 173.panta pirmajā daļā noteiktā pārkāpuma izdarīšanu un administratīvi sodīta ar brīdinājumu.

Tādējādi pieteicējas prettiesiskā bezdarbība, kas izdarīta aiz neuzmanības, atbilst LAPK 173.panta trešajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma sastāvam.

[3.3] Lietas izskatīšanas procesā pieteicējai bija saprotams, kādus pienākumus viņa nebija pienācīgi pildījusi, jo nepilngadīgo bērnu aizgādība, tai skaitā aprūpe, ir dabiska vecāku tiesība un pienākums, tā ierakstīta Civillikumā un Bērnu tiesību aizsardzības likumā.

[3.4] Pieteikumā sniegtais pieteicējas attiecību ar bērniem raksturojums ir pretrunā administratīvās lietas izskatīšanas protokolā un nepilngadīgo lietu komisijas protokolā fiksētajam, kurā pieteicēja atzina, ka baidās no sava nepilngadīgā dēla un līdz ar to nevar pienācīgi pildīt bērna aprūpes pienākumus.

[3.5] Pieteicējai tika piemērots minimālais iespējamais administratīvais sods. Personas materiālais stāvoklis nav uzskatāms par atbildību mīkstinošu apstākli. Pieteicējai ir piedāvāta pašvaldības palīdzība problēmas risināšanā un piedāvāts noslēgt vienošanos par pakāpenisku naudas soda samaksu.

[4] Pieteikumā *(lietas 6.lapa)* pieteicēja ir lūgusi lietu izskatīt rakstveida procesā.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 114.panta pirmo daļu un 245.pantu, tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījusi un novērtējusi lietas apstākļus un pierādījumus, tiesa atzīst, ka pieteikums ir pamatots un apmierināms.

[6] Atbilstoši LAPK 9.panta pirmajai daļai par administratīvo pārkāpumu atzīstama prettiesiska, vainojama (ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarīta) darbība vai bezdarbība, kura apdraud valsts vai sabiedrisko kārtību, īpašumu, pilsoņu tiesības un brīvības vai noteikto pārvaldes kārtību un par kuru likumā paredzēta administratīvā atbildība. LAPK 272.pants noteic, ka institūcijai, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, jānoskaidro, vai ir izdarīts administratīvais pārkāpums, vai attiecīgā persona ir vainīga tā izdarīšanā, vai šo personu var saukt pie administratīvās atbildības, vai ir atbildību mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi, vai ir nodarīts mantisks zaudējums, kā arī jānoskaidro citi apstākļi, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā.

No minētajām tiesību normām izriet secinājums, ka personu var saukt pie administratīvās atbildības un piemērot administratīvo sodu tikai tad, ja tās rīcībā ir konstatēts un pierādīts administratīvā pārkāpuma sastāvs. Administratīvā pārkāpuma sastāvu veido administratīvā pārkāpuma objekts, objektīvā puse, subjekts un subjektīvā puse. Ja kaut viena no administratīvā pārkāpuma sastāvu veidojošām pazīmēm iztrūkst, atzīstams, ka nodarījumā nav administratīvā pārkāpuma sastāva.

Pieteicējai piemērots naudas sods Ls 150 apmērā par administratīvo pārkāpumu, atbildība par kuru paredzēta LAPK 173.panta trešajā daļā.

Saskaņā ar LAPK 173.panta trešo daļu par šā panta pirmajā vai otrajā daļā paredzēto nodarījumu, ja tas izdarīts atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda uzlikšanas, – uzliek naudas sodu no simt piecdesmit līdz divsimt piecdesmit latiem. LAPK 173.panta pirmā daļa paredz atbildību par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu, bet LAPK 173.panta otrā daļa – atbildību par tādu pašu nodarījumu, ja tā rezultātā bērns vecumā līdz 16 gadiem izdarījis sīko huligānismu vai lietojis narkotiskās vai psihotropās vielas bez ārstniecības personas norādījuma, vai atradies dzērumā, vai nodarbojies ar ubagošanu.

Tiesa konstatē, ka LAPK 173.pants ir iekļauts LAPK Sevišķās daļas 13.nodaļā „Administratīvie pārkāpumi, kas apdraud sabiedrisko kārtību". Attiecīgi tiesa secina, ka LAPK 173.panta trešajā daļā noteiktā administratīvā pārkāpuma sastāvu veido: objekts – sabiedriskā kārtība; objektīvā puse – bērna aprūpes pienākumu nepildīšana atkārtoti gada laikā pēc soda uzlikšanas; subjektīvā puse – ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarīts pārkāpums; subjekts – bērna vecāki.

Pieņemot Lēmumu, atbildētājam bija jāpārbauda, vai pieteicējas rīcība atbilst LAPK 173.panta trešajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma sastāva pazīmēm.

[7] Likumdevējs LAPK 173.panta pirmajā daļā nav konkretizējis jēdziena „bērna aprūpes pienākumi" saturu, tāpēc, lai izvērtētu pieteicējas rīcību, tiesai jānoskaidro minētā jēdziena saturs.

Civillikuma 177.pants noteic, ka līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā. Aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Rūpes par bērnu nozīmē viņa aprūpi, uzraudzību un tiesības noteikt viņa dzīvesvietu. Bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam).

Tādējādi tiesa secina, ka bērna aprūpē ietilpst viņa audzināšana.

Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1.panta 13.punktam bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana ir vecāku nolaidība, bet 24.panta pirmā daļa, cita starp, noteic, ka atbilstoši Civillikuma noteikumiem vecāku pienākums ir rūpēties par bērnu. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 23.panta otro un piekto daļu bērna pienākumos pret sabiedrību ietilpst ievērot izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus mācību laikā, kā arī sabiedrībā pieņemtos uzvedības noteikumus. Bērns nedrīkst, izmantojot savas tiesības, aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses.

Tulkojot minētās tiesību normas kopsakarā, tiesa secina, ka bērna audzināšanas pienākums ir ilgstošs, pastāvīgs, nepārtraukts, sistemātisks, kvalitatīvs process, kura mērķis un rezultāts ir patstāvīga un attīstīta personība, demokrātiskas Latvijas valsts un sabiedrības loceklis. Savukārt bērna aprūpes pienākumu nepildīšana ir vecāku darbība vai bezdarbība, neaudzinot bērnu, nenodrošinot viņa garīgo un fizisko attīstību un nesagatavojot patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, tostarp, pieļaujot, ka bērns vecumā līdz 16 gadiem izdara sīko huligānismu.

[8] No atbildētāja paskaidrojumiem tiesai izriet, ka protokolā *(lietas 7.lapa)* konstatētajā pieteicējas 15 gadus vecā dēla rīcībā, sabiedriskā vietā lamājoties necenzētiem vārdiem, komisija ir saskatījusi LAPK 167.pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma – sīkā huligānisma – pazīmes. Līdz ar to Lēmumā secināts, ka pieteicēja atkārtoti gada laikā nav pildījusi bērna aprūpes pienākumus, par ko paredzēta atbildība LAPK 173.panta trešajā daļā. No atbildētāja paskaidrojumiem un Lēmuma pamatojuma tiesa secina, ka komisijas ieskatā pieteicēja nebija pildījusi bērna aprūpes pienākumus, kā rezultātā bērns vecumā līdz 16 gadiem izdarījis sīko huligānismu.

Lemjot par Lēmuma tiesiskumu, tiesai sākotnēji jāizvērtē, vai pieteicējas dēla darbības atbildētājs pamatoti ir kvalificējis kā sīko huligānismu. Tikai nonākot pie secinājuma, ka kvalifikācija bijusi pareiza, tiesa varēs pārbaudīt, vai *A.S.* rīcības pamatā ir bijusi pieteicējas likumā noteikto vecāka pienākumu nepildīšana.

[9] Saskaņā ar LAPK 7.panta pirmo un otro daļu nevienam nevar piemērot ietekmēšanas līdzekli par administratīvo pārkāpumu citādi kā uz likuma pamata un likumā noteiktajā kārtībā. Lietvedība par administratīvajiem pārkāpumiem veicama, stingri ievērojot likumību.

2011.gada 1.martā *A.S.* bija sasniedzis 14 gadu vecumu un atbilstoši LAPK 12.pantam bija uzskatāms par LAPK 167.pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma subjektu.

No LAPK 213. un 214.panta izriet, ka administratīvo pārkāpumu lietas par LAPK 167.pantā paredzētajiem administratīvajiem pārkāpumiem izskata rajonu (pilsētu) tiesu tiesneši vai valsts policijas amatpersonas. Tātad lēmumu par to, vai pieteicējas nepilngadīgā dēla *A.S.* rīcība, sabiedriskā vietā lamājoties necenzētiem vārdiem, ir kvalificējama kā sīkais huligānisms un ir administratīvi sodāma, bija tiesīgs pieņemt Dobeles rajona tiesas tiesnesis vai valsts policijas amatpersona.

Tiesa nekonstatē, ka pirms Lēmuma pieņemšanas komisija būtu pārliecinājusies par to, vai attiecīgā LAPK 167.pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma izskatīšanai pilnvarotā institūcija ir izskatījusi lietu par *A.S.* saukšanu pie administratīvās atbildības. Tiesa secina, ka komisija pati ir izvērtējusi *A.S.* rīcību un atzinusi to par sīko huligānismu. Tā kā lietā nav atrodams apstiprinājums faktam, ka *A.S.* rīcībā ir pierādīts LAPK 167.pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma sastāvs, tiesa secina, ka Lēmuma pieņemšanā komisija pārkāpa savu kompetenci, vienlaikus ar pieteicējas saukšanu pie administratīvās atbildības atzīstot par vainīgu sīkā huligānisma izdarīšanā arī pieteicējas dēlu.

Pie šādiem lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem pieteicējas saukšanai pie administratīvās atbildības saskaņā ar LAPK 173.panta trešo daļu par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu nav tiesiska pamata, jo iztrūkst administratīvā pārkāpuma sastāva objektīvās puses – nav pierādījumu faktam, ka pieteicēja nebūtu pildījusi bērna aprūpes pienākumus, kā rezultātā bērns vecumā līdz 16 gadiem ir izdarījis sīko huligānismu.

[10] Ievērojot [9] norādīto, tiesa atzīst, ka komisija atbilstoši LAPK 237.pantam nav veikusi lietvedības uzdevumus administratīvā pārkāpuma lietā un nav vispusīgi, pilnīgi un objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus, nepamatoti secinot, ka pieteicēja ir saucama pie administratīvās atbildības saskaņā ar LAPK 173.panta trešo daļu.

LAPK 239.pants noteic apstākļus, kas nepieļauj lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā. Saskaņā ar šī panta 1.punktu lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar iesākt, bet iesāktā lietvedība jāizbeidz, ja nav bijis notikuma vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva. Savukārt saskaņā ar LAPK 286.panta pirmās daļas 3.punktu iestāde vai tiesa, izskatot sūdzību vai protestu par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, pieņem vienu no šādiem nolēmumiem: atceļ lēmumu un izbeidz lietu.

Pamatojoties uz minēto, tiesa secina, ka Lēmums kā prettiesisks administratīvais akts ir atceļams un administratīvā pārkāpuma lietvedība ir izbeidzama administratīvā pārkāpuma sastāva trūkuma dēļ.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.panta pirmās daļas 3.punktu, Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantu, 253.panta pirmo daļu, 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā apmierināt *I.S.* pieteikumu.

Atcelt ar tā pieņemšanas dienu Dobeles novada administratīvās komisijas 2011.gada 23.marta lēmumu Nr.D4153 un izbeigt lietu par *I.S.* saukšanu pie administratīvās atbildības saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 173.panta trešo daļu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese L.Apšeniece